

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

Beretning til Folketinget 2020

Institut for Menneskerettigheder

Institut for Menneskerettigheder er Danmarks nationale menneskerettighedsinstitution og ligebehandlingsorgan.

Vi fremmer og beskytter menneskerettigheder i Danmark og internationalt, og vi arbejder for, at alle mennesker skal have de samme muligheder uanset for eksempel køn, etnicitet, religion eller handicap. Samtidig er vi udpeget som national menneskerettighedsinstitution for Grønland og arbejder for at styrke menneskerettighederne i Grønland – i tæt samarbejde med Grønlands Råd for Menneskerettigheder.

Målet for vores arbejde er en verden, hvor menneskets frihed, værdighed og rettigheder nyder fuld respekt.

Institut for Menneskerettigheder i 2020

I 2020 har vi blandt andet:

- Udarbejdet 232 høringssvar på lovforslag og bekendtgørelser m.m. Se alle høringssvar på menneskeret.dk/horingssvar.
- Besvaret 639 borgerhenvendelser og rådgivet 100 personer i sager vedrørende forskelsbehandling på grund af race, etnicitet, handicap og/eller køn. Læs om rådgivningen på menneskeret.dk/radgivning.
- Udgivet 40 rapporter, 4 bøger, 17 analyser og 29 forskningsartikler og kapitler i bøger. Flertallet af disse er peerreviewet. Læs mere på menneskeret.dk/viden/forskning.
- Haft 54 kronikker, analyser og debatindlæg og godt 2.500 nyhedsindslag og -artikler i medierne. Se alle nyheder på menneskeret.dk/presse/nyheder.

Vi har også udarbejdet en ny strategi for instituttets arbejde de kommende fire år med særligt fokus på demokrati, retssikkerhed, teknologi, bæredygtig udvikling, erhvervslivets ansvar og opbakning til menneskerettighederne.

Læs mere om vores arbejde i Danmark på menneskeret.dk og om vores internationale arbejde på humanrights.dk.

Menneskerettighederne er kompasset, der leder gennem krisen

2020 lærte os, hvor hurtigt rettigheder og friheder kan tages fra os. Over hele verden har forskellige regeringer indført indgreb i menneskers friheder og rettigheder – også indgreb, der er gået meget længere end nødvendigt.

I Danmark har regeringens og Folketingets beslutninger grebet dybt ind i vores frihed. Pludselig er retten til at bevæge sig frit, retten til at samles og retten til at være sammen med familien ikke længere noget, vi kan tage for givet.

Sådan må det være, når en pandemi rammer verden og Danmark, men hvis vi ikke i krisetider holder fast i borgernes ret til frihed og selvbestemmelse som grundlæggende rettigheder, der kun kan begrænses i særlige tilfælde, risikerer vi at miste os selv som retssamfund. Derfor skal borgernes grundlæggende rettigheder udgøre det kompas, politikere og myndigheder navigerer gennem kriser med.

Som Danmarks nationale menneskerettighedsinstitution har Institut for Menneskerettigheder gennem hele epidemien peget på menneskeretlige udfordringer og anvist løsninger til politikere og myndigheder.

I juni 2020 præsenterede vi sammen med Advokatsamfundet syv overordnede menneskeretlige principper for samfundskriser. Vi pegede blandt andet på behovet for klar lovhjemmel, proportionalitet og et særligt hensyn til udsatte mennesker. Anbefalingerne byggede på en analyse af udvalgte lovtiltag, der var indført som reaktion på corona-epidemien.

I den løbende dialog med Folketingets medlemmer og regeringen har vi især lagt vægt på behovet for parlamentarisk kontrol og åbenhed. Det savnede vi i hastelovene fra foråret 2020, men det blev styrket med den nye epidemilov fra marts 2021.

Menneskeretten står generelt stærkere i den nye epidemilov. Det ses blandt andet i kravet om automatisk domstolsprøvelse ved for eksempel tvangsisolering, at forsamlingsforbud som udgangspunkt kun kan indføres i fire uger ad gangen, og at det nu står helt klart, at regeringen ikke kan indføre forsamlingsforbud for domstole, Folketing og politiske forsamlinger. Det er alle ændringer, vi har anbefalet undervejs.

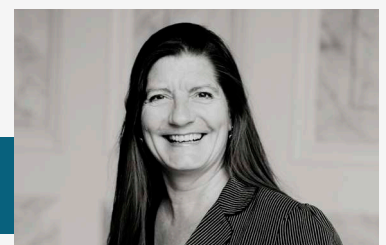
Under epidemien har vi også haft fokus på særligt udsatte mennesker. Vi har blandt andet dokumenteret, at besøgsrestriktioner havde alvorlige konsekvenser for beboere på botilbud, og at minoriteter har været udsat for chikane under epidemien. Vi har vist, hvordan etniske minoriteter blandt andet på grund af deres boligforhold og arbejdssituation er ekstra udsatte for smitte.

Regeringen har understreget, at den går til epidemien med et sundhedsfagligt forsigtighedsprincip. Det kan der være gode grunde til, men det har ført for store indgreb i borgernes rettigheder med sig. Derfor bør der også i forhold til menneskerettighederne gælde et forsigtighedsprincip. En stærk beskyttelse af borgernes rettigheder er afgørende for vores retssamfund – også i krisetider.

Louise Holck
Direktør

Dorthe Elise Svith
Bestyrelsesformand

Højdepunkter fra vores arbejde i 2020

Rettigheder for børn med handicap bliver væsentligt bedre beskyttet

Siden januar 2021 har grundskoler og dagtilbud til børn skullet foretage rimelig tilpasning for børn med handicap for at overholde forbuddet mod diskrimination på grund af handicap. Der er tale om en væsentlig styrkelse af rettigheder for børn med handicap. Regeringen lagde i første omgang op til, at pligten til rimelig tilpasning alene skulle gælde for offentlige tilbud. Men efter at Institut for Menneskerettigheder anbefalede, at pligten også skulle gælde for private skoler og dagtilbud, justerede Folketinget loven.

Efterlyser åbenhed om kunstig intelligens i det offentlige

I en retsstat er det et grundlæggende princip, at borgere skal kunne få indsigt i sagsbehandling og afgørelser. Men når dele af afgørelserne bliver truffet ved brug af kunstig intelligens, bliver det princip udfordret. Det konkluderede Institut for Menneskerettigheder i en analyse om brugen af kunstig intelligens i det offentlige. Samtidig peger vi i en lignende analyse på, at brugen af kunstig intelligens kan øge risikoen for diskrimination.

Photo: John Rasmussen, Narsaq Foto

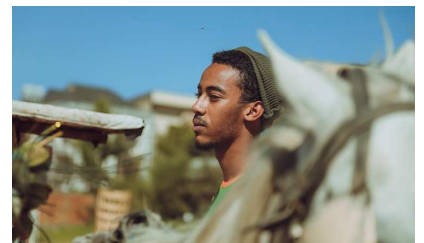
Status på hjemløshed og retten til bolig i Grønland

Hjemløse, genhusede og boligløse borgere i Grønland skal have den nødvendige støtte. Derfor bør den grønlandske regering, Naalakkersuisut, og landets kommuner udvikle og gennemføre en samlet national handlingsplan på området.

Sådan lød opfordringen i en statusrapport om hjemløshed og retten til bolig i Grønland, som udkom i september 2020. Bag rapporten og anbefalingerne stod Institut for Menneskerettigheder og Grønlands Råd for Menneskerettigheder.

Uafhængig vagthund for menneskerettigheder rejser sig i Etiopien

En række politiske reformer har banet vejen for, at Etiopiens Menneskerettigheds-kommission i sommeren 2020 blev tildelt fuld uafhængighed. Med støtte fra Institut for Menneskerettigheder og Danmark udgiver kommissionen jævnligt rapporter, der dokumenterer nogle af de mange menneskerettighedskrænkelser, der finder sted i landet, og kommissionen holder sig ikke længere tilbage fra at kritisere regeringen.

Ny alliance for et friere og mere lige samfund

Institut for Menneskerettigheder har taget initiativ til en alliance, der med unge i front og menneskerettighederne som kompas vil tage favntag med nogle af tidens største og sværeste udfordringer – hvad enten det gælder diskrimination, online krænkelser eller social kontrol.

Alliancen tæller indtil videre Institut for Menneskerettigheder, Roskilde Festival, Amnesty International Danmark, Dansk Ungdoms Fællesråd, Ungdomsbureauet, Mino Danmark samt flere projektpartnere.

Økonomi

Institut for Menneskerettigheder modtager hvert år et tilskud fra staten til vores drift og aktiviteter i Danmark og Grønland. Tilskuddet skal sikre, at vi kan arbejde uafhængigt af regeringen og ikke er underlagt økonomisk kontrol.

Instituttet modtager også indtægter fra DANIDA og andre donorer som for eksempel EU, fonde og andre stater, så vi kan udføre vores arbejde for at fremme og beskytte menneskerettighederne i og uden for Danmark.

I 2020 fordelte Institut for Menneskerettigheders indtægter sig således

- National menneskerettighedsinstitution (finanslovsbevilling) – 28,5 mio. kr.
- Ligebehandlingsorgan (finanslovsbevilling) – 10,4 mio. kr.
- Danida-bevilling til internationale aktiviteter – 56,5 mio. kr.
- EU-bevillinger til internationale aktiviteter – 26,4 mio. kr.
- Private virksomheder – 3,7 mio. kr.
- Øvrige bevillinger til instituttets arbejde, for eksempel forskningsprojekter – 16,8 mio. kr.

Læs mere om vores økonomi i vores årsrapport for 2020 på menneskeret.dk.

Institut for Menneskerettigheder giver dig overblik over menneskerettighedssituationen i Danmark

Læs om udviklingen og udfordringerne på
menneskeret.dk/status

